

Asia C-81/21

Ennakkoratkaisupyynnöstä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukaisesti laadittu tiivistelmä

Jättämispäivä:

9.2.2021

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie
(Varsovan Varsova-Śródmieścien piirioikeus, Puola)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

27.10.2020

Kantajat:

B.S.

W.S.

Vastaaja:

M.

Pääasian kohde

Kantajat vaativat, että vastaaja velvoitetaan maksamaan heille rahamäärä lakisääteisine viivästyskorkeineen, koska on peritty perusteettomasti lyhennys- ja korkoeria lainan takaisinmaksun yhteydessä kohtuuttomia sopimusehtoja sisältävän Sveitsin frangin (CHF) kurssiin indeksoidun kiinnelainasopimuksen soveltamisen vuoksi.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Unionin oikeuden, erityisesti neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkinta; SEUT 267 artikla.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tuomioistuin tulkitsee kansallista säännöstöä siten, että tuomioistuin voi todettuaan sopimusehdon kohtuuttomuuden, mistä ei seuraa sopimuksen pätemättömyys, täydentää sopimuksen sisältöä kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä?

2. Onko kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettua neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tuomioistuin tulkitsee kansallista säännöstöä siten, että tuomioistuin voi todettuaan sopimusehdon kohtuuttomuuden, mistä seuraa sopimuksen pätemättömyys, täydentää sopimuksen sisältöä kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä estääkseen sopimuksen pätemättömyyden, vaikka kuluttaja antaa suostumuksen sopimuksen pätemättömyyteen?

Unionin oikeuden säännökset, joihin asiassa viitataan

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annettu neuvoston direktiivi 93/13/ETY: johdanto-osan 21 ja 24 perustelukappale sekä 6 artiklan 1 kohta, 7 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta

Kansallisen oikeuden säännökset, joihin asiassa viitataan

23.4.1964 annettu siviililaki (kodeks cywilny; Dz. U. nro 16, järjestysnumero 93 muutoksineen; jäljempänä siviililaki)

Kuluttajana pidetään luonnollista henkilöä, joka tekee elinkeinonharjoittajan kanssa sellaisen oikeustoimen, joka ei liity suoraan hänen liiketoimintaansa tai ammatinharjoittamiseensa (22¹ §).

1. Jollei tässä laissa säädetyistä poikkeuksista muuta johdu, maksuvelvoite voidaan ilmaista Puolan tasavallassa ainoastaan Puolan valuutassa (358 § sellaisena kuin se oli voimassa 23.1.2009 asti).

1. Jos Puolan tasavallan alueella täytettävän velvoitteen kohde on ulkomaan valuutassa ilmaistu rahasumma, velallinen voi täyttää suorituksen Puolan valuutassa, ellei laissa, tuomioistuimen ratkaisussa, johon velvoite perustuu, tai oikeustoimessa määrätä, että suoritus voidaan täyttää ainoastaan ulkomaan valuutassa. 2. Ulkomaan valuutan arvo määritellään Puolan keskuspankin vaatimuksen erääntymispäivänä julkaiseman keskikurssin mukaan, ellei laissa, tuomioistuimen ratkaisussa tai oikeustoimessa muuta määrätä. Jos velallinen on viivästynyt suorituksen täyttämässä, velkoja voi vaatia, että suoritus täytetään

Puolan valuutassa Puolan keskuspankin maksun suorittamispäivänä julkaiseman keskikurssin mukaan. (358 § sellaisena kuin se oli voimassa 24.1.2009 alkaen)

1. Kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joista ei ole erikseen neuvoteltu, eivät sido häntä, jos ne vaikuttavat hänen oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa hyvien tapojen vastaisesti vahingoittaen räikeästi hänen etujaan (kohtuuttomat sopimusehdot). Tämä ei koske osapuolten olennaisia suorituksia määrittäviä ehtoja, mukaan lukien hintaa tai korvausta koskevat ehdot, jos ne on vahvistettu yksiselitteisesti. 2. Jos sopimusehto ei 1 momentin mukaan sido kuluttajaa, sopimus sitoo osapuolia muilta osin. 3. Sopimusehto, josta ei ole erikseen neuvoteltu, on sellainen ehto, jonka sisältöön kuluttajalla ei ole ollut todellista vaikutusta. Tämä koskee erityisesti sopimusehtoja, jotka on otettu sopimuspuolen kuluttajalle ehdottamasta vakiosopimuksesta. 4. Todistustaakka siitä, että ehdosta on neuvoteltu erikseen, on sillä, joka vetoaa tähän seikkaan (385¹ §).

Sopimusehdon hyvien tapojen mukaisuus arvioidaan sopimuksentekohetken tilanteen mukaan ottaen huomioon sopimuksen sisältö, sopimuksen tekemiseen liittyvät olosuhteet ja huomioiden sopimukset, jotka ovat yhteydessä sopimukseen, johon arvioinnin kohteena oleva ehto sisältyy (385² §).

Jokaisella, joka on toisen kustannuksella saanut ilman oikeudellista perustaa varallisuusedun, on velvollisuus palauttaa se luontoissuorituksena, ja jollei se ole mahdollista, palauttaa sen määrä (405 §).

1. Edeltävien pykälien säännöksiä sovelletaan erityisesti perusteettomaan suoritukseen. 2. Suoritus on perusteeton, jos sen täyttäjällä ei ylipäänsä ollut maksuvelvollinen tai ei ollut maksuvelvollinen suorituksen kohteena olleeseen henkilöön nähden; jos suorituksella ei enää ole perustaa tai suorituksen tavoitetta ei saavutettu tai jos suoritukseen velvoittava oikeustoimi oli pätemätön eikä siitä tule pätevää suorituksen toteuttamisen jälkeen (410 §:n 2 momentti).

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Osapuolet tekivät vuonna 2009 360 kuukaudeksi sopimuksen Sveitsin frangeihin (CHF) indeksoidusta kiinnelainasta. Lainaa maksettiin takaisin yhtä suurissa lyhennys- ja korkoerissä ja se perustui vaihtuvakorkoiseen korkokantaan, joka määriteltiin lisäämällä LIBOR 3 -korkoon pankin kiinteänä pysyvä korkomarginaali määrältään 7,20 prosenttia (sopimuksen 9 §:n 1 ja 2 kohta). Lainanottaja sitoutui lyhentämään pääomaa korkoineen kuukausittain lyhennysaikataulun mukaisissa erissä, määräaikoina ja määrinä. Lyhennys- ja korkoerät maksettiin takaisin Puolan złoteissa sen jälkeen, kun ne oli ensin muunnettu takaisinmaksupäivänä voimassa olevan ostokurssin mukaisesti (sopimuksen 10 §:n 5 kohta). Osapuolet tekivät 18.12.2012 muutoksen lainasopimukseen, mikä mahdollisti kantajille lainanlyhennyksien maksamisen suoraan Sveitsin frangeina. Kantajat olivat maksaneet vastaajalle 12.1.2020 mennessä lainanlyhennyksinä 219 169,44 Puolan zlotya (PLN) vastaavan määrän. Jos katsottaisiin, että lainasopimuksen 10 §:n 5 kohta ja 12 §:n 5 kohta eivät

sitoneet osapuolia ja samanaikaisesti muut sopimusehdot olisivat voimassa, lyhennyserien summa olisi kyseisenä ajanjaksona 43 749,97 PLN pienempi. Jos puolestaan katsottaisiin, että lainan pääoma ja lyhennyserät muunnettiin Puolan keskuspankin keskipurssin mukaan, lyhennyserien summa olisi kyseisenä ajanjaksona 2 813,45 PLN ja 2 369,79 CHF vähemmän kuin kantajien tosiasiaa maksama määrä.

- 2 Kantajat vaativat kanteessa, että vastaaja velvoitetaan maksamaan heille 37 866,11 PLN ja 5 358,10 CHF lakisääteisine viivästyskorkeineen palautuksena niitä lyhennys- ja korkoeriä vastaavasta määrästä, jotka vastaaja on perinyt ajanjaksona 14.6.2010 - 12.12.2012 sellaisia kohtuuttomia sopimusehtoja sisältävän 3.2.2009 tehdyn lainasopimuksen perusteella, joista seuraa kyseisen sopimuksen pätemättömyys, mutta jos sen sijaan katsotaan, että lainasopimukseen sisällytetyt kohtuuttomat sopimusehdot eivät aiheuta sen pätemättömyyttä, kantajat vaativat, että vastaaja velvoitetaan maksamaan heille 44 976,66 PLN palautuksena lyhennys- ja korkoerien liikaa maksetusta osasta. Vastaaja vaati kanteen hylkäämistä. Kantajat totesivat henkilökohtaisesti istunnossa sen jälkeen, kun heille oli kerrottu lainasopimuksen pätemättömyyden seurauksista, että he ymmärtävät lainasopimuksen pätemättömyyden oikeudelliset ja taloudelliset seuraukset ja hyväksyvät ne.

Asianosaisten keskeiset perustelut kansallisessa tuomioistuimessa

- 3 Kantajat, jotka ovat kuluttajia, kyseenalaistavat lainasopimuksen ehdot, joita ei ole erikseen neuvoteltu heidän kanssaan, siltä osin kuin ne koskevat lainan määrän ja lyhennyserien muuntamista vastaajana olevan pankin määrittämän ulkomaan valuutan kurssin mukaan. Heidän mukaansa nämä ehdot on otettu vastaajana oleva pankin käyttämästä vakiosopimuksesta.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteista

- 4 Arvioidessaan kyseisten ehtojen kohtuuttomuutta ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittasi unionin tuomioistuimen 3.10.2009 antamaan tuomioon Kamil Dziubak ja Justyna Dziubak v. Raiffeisen Bank International AG (C-260/18, EU:C:2019:819), jossa todetaan, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että sopimuksessa olevien kohtuuttomien ehtojen poistamisesta aiheutuvat aukot kyseisessä sopimuksessa korjattaisiin pelkästään sellaisten yleisluonteisten kansallisten säännösten perusteella, joissa säädetään, että oikeustoimissa ilmaistuja vaikutuksia täydennetään muun muassa kohtuusperiaatteesta tai vakiintuneista tavoista johtuvilla vaikutuksilla, ja jotka eivät ole dispositiivisia säännöksiä eivätkä säännöksiä, joita sovelletaan sopimusosapuolten niin sopiessa.
- 5 Niin sanottujen muuntamista koskevien ehtojen asiayhteydessä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa Sąd Okręgowy w Warszawien (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola) siviililain 358 §:n uuden version perusteella ilmaisemaan

näkemykseen, jonka mukaan indeksointia koskevien ehtojen kohtuuttomuudesta voi seurata koko sopimuksen tai osan ehdoista pätemättömyys edellyttäen, että sopimus voidaan pitää voimassa ilman kohtuuttomia indeksointia koskevia ehtoja lainan osapuolten sopimassa alkuperäisessä muodossa. Kohtuuttomiksi todetut sopimusehdot on poistettava siltä osin kuin niiden sisältö ei ole sallittu. Sen, että osa indeksointia koskevista ehdoista todetaan kohtuuttomiksi, ei tarvitse merkitä, että koko kuvattu indeksimekanismi on kyseenalaistettava. Lainan indeksimekanismi on nimittäin siviililain 358¹ §:n 2 momentin mukainen indeksointia koskeva sopimusehto, jonka perusteella suorituksen määrä määritetään muun kuin Puolan valuutan arvon mukaan.¹ Koska nyt käsiteltävässä asiassa tarkasteltava lainasopimus on tehty siviililain 358 §:n uuden version voimassaoloaikana, on tarpeen pohtia sitä, voiko lainasopimuksen 10 §:n 5 kohdan ja 12 §:n 5 kohdan sopimusehtojen toteamisesta kohtuuttomiksi seurata, että tämän sopimuksen ”aukot korjattaisiin” edellä Sąd Okręgowy w Warszawien antamassa tuomiossa esitetyllä tavalla. Tällainen ratkaisu vaikuttaa herättävän epäilyjä direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan perusteella unionin tuomioistuimen näkemyksen taustaa vasten, jonka mukaan kyseinen säännös on esteenä sellaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin, joka toteaa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisessä sopimuksessa olevan kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi, täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla tämän ehdon sisältöä. Sen sanamuodosta ilmenee nimittäin, että kansallisten tuomioistuinten on ainoastaan jätettävä soveltamatta kohtuuttomista sopimusehdoista ilman oikeutta muuttaa sen sisältöä. ”Sopimuksen pitää nimittäin säilyä pääsääntöisesti muuttamattomana lukuun ottamatta kohtuuttomien ehtojen poistamista siltä osin kuin tällainen sopimuksen pysyttäminen on kansallisen oikeuden säännösten mukaan oikeudellisesti mahdollista. – – mikäli kansallinen tuomioistuin voisi muuttaa tällaisissa sopimuksissa olevien kohtuuttomien ehtojen sisältöä, tällainen mahdollisuus saattaisi vaarantaa direktiivin 93/13 7 artiklassa tarkoitetun pitkän aikavälin tavoitteen toteutumisen. Tämä mahdollisuus nimittäin myötävaikuttaisi sen ehkäisevän vaikutuksen poistumiseen, joka kohdistetaan elinkeinonharjoittajiin jättämällä yksinkertaisesti soveltamatta tällaisia kohtuuttomia ehtoja kuluttajiin nähden (ks. vastaavasti määräys Pohotovost’, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), koska elinkeinonharjoittajat olisivat taipuvaisia jatkamaan tällaisten ehtojen käyttämistä tietoisina siitä, että vaikka ehdot julistettaisiin pätemättömiksi, kansallinen tuomioistuin voisi kuitenkin täydentää sopimusta tarvittavilta osin näiden elinkeinonharjoittajien etujen takaamiseksi”.²

- 6 Unionin tuomioistuin viittasi lisäksi kyseisessä tuomiossa julkisasiamies Verica Trstenjakin 14.2.2012 esittämään ratkaisuehdotuksen Banco Español de Crédito, S.A. v. Joaquín Calderón Camino (C-618/10, EU:C:2012:74) 86–88 kohtaan,

¹ Ks. Sąd Okręgowy w Warszawien 6.2.2020 antama tuomio XXVII Ca 1196/18, LEX nro 3032540.

² Ks. tuomio 14.6.2012, Banco Español de Crédito SA v. Joaquín Calderón Camino (C-618/10, EU:C:2012:349).

joissa edellä mainittua kysymystä selvitetiin vielä suuremmin ja painokkaammin. Julkisasiamies kiinnitti huomiota siihen, että elinkeinonharjoittajalle kohtuuttomien ehtojen käytöstä aiheutuvat riskit pienenevät, koska sopimusehtojen mukauttamiseen lainmukaiseen tilanteeseen perustuva muutos johtaa elinkeinonharjoittajan kannalta tyydyttävään tilanteeseen. Mahdollisuudella sopimuksen vaikutuksettomaksi tekevien syiden korjautumiseen sekä elinkeinonharjoittajan suhteellisen pienellä riskillä saattaa olla päinvastainen vaikutus kuin direktiivin antajan tavoittelema ja se saattaisi luoda tuomioistuimelle mahdollisuuden muuttaa sopimusta jälkikäteen, mikä ei ainoastaan heikentäisi direktiivin 6 artiklan ennalta ehkäisevää vaikutusta vaan sillä olisi jopa päinvastainen vaikutus. Edellä mainittu näkemys on ilmaistu myös monissa muissa unionin tuomioistuimen tuomioissa.³

- 7 Unionin tuomioistuin on sallinut kuitenkin yhden poikkeuksen kohtuuttoman sopimusehdon pätemättömyyttä koskevaan periaatteeseen ja todennut, että ”tilanteessa, jossa elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen sopimus ei voi olla olemassa kohtuuttoman sopimusehdon poistamisen jälkeen, direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohta ei ole esteenä kansalliselle oikeuden säännökselle, jolla annetaan kansalliselle tuomioistuimelle mahdollisuus korvata se kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä”.⁴ Edellä mainittua näkemystä on täydennetty tämän jälkeen toteamalla, että mahdollisuus korvata kohtuuton ehto dispositiivisella säännöksellä on rajattu tilanteisiin, joissa tuomioistuimen olisi kohtuuttoman ehdon pätemättömäksi toteamisen johdosta todettava koko sopimus pätemättömäksi, jolloin kuluttajalle aiheutuu senkaltaisia seurauksia, jotka olisivat hänelle haitallisia.⁵ Lisäksi unionin tuomioistuin totesi nimenomaisesti 14.6.2012

³ Ks. määräys 16.11.2010, *Pohotovost’ s. r. o. v. Iveta Korčková* (C-76/10, EU:C:2010:685, 41 kohta); tuomio 30.4.2014, *Árpád Kásler ja Hajnalka Káslerné Rábai v. OTP Jelzálogbank Zrt.* (C-26/13, EU:C:2014:282, 77 ja 79 kohta); tuomio 21.1.2015, *Unicaja Banco SA v. José Hidalgo Rueda ym. ja Caixabank SA v. Manuel María Rueda Ledesma ym.* (C-482/13, C-484/13, C-485/13, C-487, EU:C:2015:21, 28, 31 ja 32 kohta); tuomio 30.5.2013, *Dirk Frederik Asbeek Brusse ja Katarina de Man Garabito v. Jahani BV.Brusse ja de Man Garabito* (C-488/11, EU:C:2013:341, 57 kohta); määräys 11.6.2015, *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA v. Fernando Quintano Ujeta ja María Isabel Sánchez García* (C-602/13, EU:C:2015:397, 33-37 kohta); tuomio 21.4.2016, *Ernst Georg Radlinger ja Helena Radlingerová v. Finway a.s.* (C-377/14, EU:C:2016:283, 97-100 kohta); määräys 6.6.2016, *Ibercaja Banco*, C-613/15, 36-38 kohta); tuomio 31.5.2018, *Zsolt Sziber v. ERSTE Bank Hungary Zrt.* (C-483/16, EU:C:2018:367, 32 kohta); tuomio 7.8.2018, *Banco Santander SA v. Mahamadou Demba ja Rafael Ramón Escobedo Cortés v. Banco de Sabadell SA* (C-96/16 ja C-94/17, EU:C:2018:643, 73 ja 75 kohta); tuomio 13.9.2018, *Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej v. Mariusz Wawrzoszek* (C-176/17, EU:C:2018:711, 41 kohta); tuomio 14.3.2019, *Zsuzsanna Dunai v. ERSTE Bank Hungary Zrt.* (C-118/17, EU:C:2019:207, 51 kohta); tuomio 26.3.2019, *Abanca Corporación Bancaria SA ja Bankia SA v. Alfonso Antonio Lau Mendoza ja Verónica Yuliana Rodríguez Ramírez* (C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, 53, 54 ja 63 kohta) ja tuomio 7.11.2019, *Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (NMBS) v. Mbutuku Kanyeba ym.* (C-349/18, C-350/18, C-351/18, EU:C:2019:936, 66-69 kohta).

⁴ Ks. tuomio 30.4.2014 *Árpád Kásler ja Hajnalka Káslerné Rábai v. OTP Jelzálogbank Zrt* (C-26/13, EU:C:2014:282, 85 kohta).

⁵ Ks. määräys 11.6.2015, *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA v. Fernando Quintano Ujeta ja María Isabel Sánchez García* (C-602/13, EU:C:2015:397, 38 kohta); tuomio 21.1.2015, *Unicaja*

antamassaan tuomiossa Banco Español de Crédito SA v. Joaquín Calderón Camino (C-618/10, EU:C:2012:349), että 6 artiklan 1 kohtaa ei voida ymmärtää niin, että siinä sallittaisiin se, että kansallinen tuomioistuin muuttaa kohtuuttoman ehdon sisältöä sen sijaan, että se vain jättäisi soveltamatta tätä ehtoa, vaan tätä säännöstä on tulkittava siten, että se on esteenä – – jäsenvaltion lainsäädännölle, jossa sallitaan se, että kansallinen tuomioistuin täydentää kyseistä sopimusta muuttamalla tämän ehdon sisältöä.⁶ Lopuksi unionin tuomioistuin täsmensi direktiivin 93/13 6 ja 7 artiklan merkitystä ja totesi, että ”ne ovat esteenä sille, että kohtuuttomaksi todettu kiinnelainasopimuksen enneaikaista erääntymistä koskeva ehto pidetään osittain voimassa poistamalla siitä osat, jotka tekevät siitä kohtuuttoman, jos poistamisella muutettaisiin ehdon sisältöä puuttamalla sen keskeiseen asiasisältöön”.⁷

- 8 Tällaisessa tilanteessa ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin päätelee tästä tuomioistuimen olevan velvollinen toteamaan, että alusta alkaen ja kokonaan kohtuuttomana pidetty ehto ei sido kuluttajaa, ja pohtimaan, voiko sopimus olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja. Jos mahdollista, sopimuksen pitäisi olla voimassa ilman kohtuuttomia ehtoja, ja näin ollen dispositiivisen säännöksen soveltamista koskevaa ongelmaa ei ylipäänsä ole. Muussa tapauksessa sopimus olisi sen sijaan todettava siksi pätemättömäksi ja tuomioistuimen on pohdittava, onko tällainen pätemättömyys kuluttajan kannalta epäedullista. Jos tuomioistuin toteaa, että sopimuksen pätemättömyys ei ole kuluttajan kannalta epäedullista tai jos kuluttaja antaa suostumuksen sopimuksen pätemättömyyteen, tuomioistuin on velvollinen toteamaan sopimuksen pätemättömäksi kokonaan eikä voi täydentää sopimuksen sisältöä dispositiivisella säännöksellä.
- 9 Esitetyn unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella sekä kantajien esittämän sellaisen vaatimuksen perusteella, että kohtuuttomien sopimusehtojen soveltamiseen liittyvä liikaa maksettu lainan lyhennyserän osa tai kaikki pätemättömän sopimuksen perusteella maksetut lyhennyserät on palautettava, on sellainen johtopäätös perusteltu, että kantajien tällaisen näkemyksen vuoksi muuntamista koskevien ehtojen kohtuuttomiksi toteamisen jälkeen ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on rajoituttava antamaan kahdesta

Banco SA v. José Hidalgo Rueda ym. ja Caixabank SA v. Manuel María Rueda Ledesma ym., (C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21, 33 kohta); tuomio 7.8.2018, Banco Santander SA v. Mahamadou Demba ja Mercedes Godoy Bonet ja Rafael Ramón Escobedo Cortés v. Banco de Sabadell SA (C-96/16 ja C-94/17, EU:C:2018:643, 74 kohta); tuomio 14.3.2019, Zsuzsanna Dunai v. ERSTE Bank Hungary Zrt. (C-118/17, EU:C:2019:207, 54 kohta) ja tuomio 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria SA ja Bankia SA v. Alfonso Antonio Lau Mendoza ja Verónica Yuliana Rodríguez Ramírez (C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, 37 ja 59 kohta).

⁶ Ks. tuomio 14.6.2012, Banco Español de Crédito SA v. Joaquín Calderón Camino (C-618/10, EU:C:2012:349, 71 ja 73 kohta).

⁷ Ks. tuomio 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria SA v. Alberto García Salamanca Santos ja Bankia SA v. Alfonso Antonio Lau Mendoza ja Verónica Yuliana Rodríguez Ramírez (C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250, 64 kohta).

ratkaisusta toinen. Tuomioistuin voi joko todeta sopimuksen olevan olemassa edelleen ilman muuntamista koskevia ehtoja ja näin ollen velvoittaa kantajille palautettavaksi lyhennyserien liikaa maksetun osan tai todeta, että sopimus ei voi olla olemassa ilman muuntamista koskevia ehtoja, ja näin ollen velvoittaa kantajille palautettavaksi kaikki lyhennyserät. Kummassakaan näistä tapauksista ei siis ylipänsä ole mahdollista turvautua kansallisen oikeuden dispositiiviseen säännökseen, ja sellainen toimenpide olisi ristiriidassa direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan kanssa. Vaikuttaa näin ollen, että lainasopimusta ei saa täydentää siviililain 358 §:n 2 momentilla.

- 10 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ehdottaa ennakkoratkaisukysymykseen vastattavaksi, että direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tuomioistuin tulkitsee kansallista säännöstöä niin, että tuomioistuin voi todettuaan sellaisen sopimusehdon kohtuuttomaksi, josta ei seuraa sopimuksen pätemättömyys, täydentää sopimuksen sisältöä kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä (ensimmäinen kysymys). Jos tuomioistuin toteaa sopimusehdon kohtuuttomaksi, mistä seuraa sopimuksen pätemättömyys, näitä säännöksiä on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että tuomioistuin tulkitsee kansallista säännöstöä siten, että tuomioistuin voi täydentää sopimuksen sisältöä kansallisen oikeuden dispositiivisella säännöksellä estääkseen sopimuksen pätemättömyyden, vaikka kuluttaja antaa suostumuksen sopimuksen pätemättömyyteen (toinen kysymys).